

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-326

31.3.2025

If Skadeforsikring NUF

Bygning - innbo (kombinert)

Sprekkdannelse i bolig – plutselig skade – unntak for setninger?

Sikrede oppdaget sprekker i vegger og gulv og fremsatte krav om erstatning overfor foretaket. Det ble innhentet flere sakkyndige uttalelser for å vurdere skadene. Foretaket avslo kravet under henvisning til at det ikke var dokumentert en plutselig skade, og at skade som skyldtes setninger uansett var unntatt dekning. Sikrede bestred dette og viste bl.a. til en uttalelse fra en sakkyndig som mente at sprekkdannelsene hadde skjedd over natten. Nemnda kom til at saken måtte avvises av bevismessige hensyn.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning under bygningsforsikringen.

Sikredes forsikring har følgende vilkår:

4. Hvilke skader dekkes

Forsikringen gjelder fysisk skade på ting inntruffet i forsikringstiden. Utgifter til vedlikehold og forbedringer er unntatt.

Forsikringen gjelder ved:

(...)

4.2. Naturulykke

Skade som direkte skyldes naturulykke ved skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd i Norge, jf. naturskadeforsikringsloven. Med skade menes også ustabil grunn under forsikret bolighus og fritidshus som følge av slik naturulykke jf. lovens § 1 tredje og fjerde ledd.

(...)

4.6. Andre plutselige og uforutsette skader enn de som er omhandlet av punktene over

UNNTATT ER:

(...)

- Skade som skyldes setninger, latente spenninger i bygningen, jordtrykk, utilstrekkelig eller sviktende fundamentering, materialfeil, rust, korrosjon, annen tæring, svak eller feilaktig konstruksjon

Sikrede sendte 12.2.24 melding til foretaket om setnings-/teleskade og opplyste at skaden ble oppdaget 12.2.24 i «[k]jeller bolighus», og at vegger og gulv hadde sprukket.

Foretaket rekvirerte N, som besiktiget boligen 21.2.24:

Skadeårsak

Hva som er årsaken til skaden er vanskelig å fastslå, da årsaken må ligge i grunne under eller utenfor huset. Huset er under full rehabilitering, så ingen varme har stått på. Eier opplyser om at det ble lagt ny drenering og grunnmursplast rundt huset, i 2020. Dette ble utført av en pensjonert maskinfører. Det kan være dreneringer som har vasket ut masser under fundamenter, eller at grunnvannstanden er senket med ny

drenering. Men dette blir bare spekulasjoner. Eier opplyser også at det skal være registrert et jordskjelv på L.

Som det ser ut på befaringen, har massene på alle 4 siden av huset sunket. Største målte avviket på befaringen er 80mm på gulvet. Fra 1,5 meter til 2 meter inn på betongdekket, har det oppstått riss/sprekke i betongdekket, samt at så godt som alle yttervegger i kjelleren har fått riss/sprekker. Disse er av pusset lettklinkerblokk.

Midtre del av betongdekket og delingsveggen av lettklinkerblokker ser ikke ut som å være berørt.

Om skadeårsaken har med drenerings arbeidet som er utført, eller at det ikke har stått på noen varm i bygget. Eller om årsaken er leirmasser, eller noen bevegelser i grunnen.

For å konkludere nærmere er må det til ytterligere undersøkelser. Har snakket med intern geoteknikker, som anbefaler å grave opp et hull utvendig.

Nyoppstått skade eller oppstått over tid?

Skaden har oppstått i løpet av noen måneder, en ser på riss/sprekker at disse er av nyere dato.

(...)

Skadeomfang

Det er riss/sprekker i så godt som hele betongdekket og yttervegger av lettklinkerblokker har riss/sprekker i så godt som alle yttervegger. Med at ytterveggen har sunket, er har etasjeskille samme skeivhet som dekket i kjelleren. Pipen som er nylig pusset har også fått ett riss. Konstruksjonen har store skjevheter.

Foretaket oversendte rapporten til sikrede i e-post av 23.2.24 og informerte om at kopi av rapporten var sendt til naturskadepoolens takstmann for en nærmere vurdering av om skadeårsaken kunne være jordskjelv. Foretaket opplyste om at forsikringen ellers dekket plutselige og uforutsette skader, og at det ikke var holdepunkter for at denne skaden oppsto plutselig. Foretaket viste også til at det var unntak skade som skyldtes frost, is og tele, samt skade som skyldtes setninger.

Naturskadepoolens takstmann Ø opplyste i e-post av 29.2.24 at:

(...)

(En stiftelse) som overvåker og registrerer jordskjelvaktivitet i Norge har jeg også snakket med på tlf og epost. Det er ikke registret noe jordskjelv.

Video som er tilsendt, er fra da drenering ble lagt (ca. 4 år siden ifølge kunde). Video er fra grunnmur på utside, både over og under terreng. Video viser at det var setningsskader på bygget før drenering ble utført. Så har nok setningsskadene forverret seg etter at grunnvannet under bolig ble endret. Etter å ha gjennomgått bilder så er dette etter mitt syn en setningsskade. Kan med sikkerhet si at dette ikke relatert til et jordskjelv.

Setningsskadene er store og har utviklet seg over tid. Det er naturlig å konkludere med at endringer i grunn etter utført drenering har medført større setningsskader. Dette kan jeg naturligvis ikke si så mye om, uten nærmere undersøkelser og befaring.

Foretaket avslo erstatningskravet 12.3.24. Sikrede påklaget avslaget, men foretaket opprettholdt avgjørelsen i brev av 2.4.24.

Sikrede fremla en skaderapport fra takstkonsulent H, som var på besiktigelse 6.10.24:

(...)

Type skade: Ytre påvirkning

Hva forårsaket skaden, og hvorfor?

Årsak til skaden er bevegelse i grunnforholdene. Årsaken er sammensatt og kommer av flere hendelser som opptrer samtidig.

Bygget ligger i et område med marin leire. Marin leire er kort fortalt havbunn som idag ligger over havnivå som følge av landheving. Går vi spesifikt inn på denne tomten ligger den i et område med stor/svært stor fare

for marin leire. Dette er viktig å ha med seg i skadeforløpet.

Boligen er bygget i 1981 og har alltid hatt drenering. Den har da ligget rundt 41 år, da det ble drenert på nytt av huseier for cirka 2 år siden. Ny drenering kan trolig utelukkes som årsak. Det er utenkelig at ny drenering skulle ha påført huset de skadene vi ser i dag når drenering har fungert i mange år tidligere uten skader. Fungerende drenering er en selvfølge i boliger i Norge for å ivareta et godt innemiljø og huset er bygget etter dette prinsippet og forskrifter vedr bygging generelt.

For å finne årsaken til skadene må vi se på hva som er forandret siste to år og det er to helt klare årsaker til at skaden oppstår.

Konsolideringssetninger i leire

Leire er et spesielt grunnmateriale i den forstand at partiklene er veldig små, dvs. Mye finere enn sand eller silt. Materialet er veldig tett (dvs. det har liten permeabilitet), så det tar lang tid for vannet å drenere ut under belastning. Dette betyr at setninger i leire utvikler seg over forholdsvis lang tid, etter at det har blitt påført en last. Avhengig av laststørrelse og lagtykkelse, kan slike konsolideringssetninger foregå over mange måneder – og til og med år. En annen grunn til at det oppstår konsolideringssetninger i leire er at poretrykksnivået (dvs. trykk tilsvarende en gitt vannstand) i leira har blitt senket. For eksempel som følge av anleggsarbeid som boring for peler/stag eller energibrønner i nærområdet. Med redusert poretrykk blir leiras effektive vekt større, og det vil utløse konsolideringssetninger. Begge disse har opp trått på samme tid.

1 – Uthuset på tomten er restaurert, og dette er utført i betong. Dette gir en massiv endring i trykket mot grunn (overbelastning). Betong har en vekt på rundt 2300 kg pr/m³ slik at vekten som er påført terrenget vil være mellom 80 og 90 tonn. Dette er vesentlig mer enn bygget som sto tidligere. Her må en ta med at terrenget på gårdsplass er senket ca 0,5 meter. Ved bygging på plasser der det foreligger marin leire bør det tas ut masser tilsvarende tyngde på byggverk som settes opp. Dette for å opprettholde bæreevnen i massene som ligger.

2 – Det er utført vesentlig anleggsarbeid rundt boligens tomt og dette har medført senket grunnvannsstand. Kommunen har gravd ny vannledning til feltet. Dette er en 300mm vannledning som blir lagt i grøft på rundt 2-3 meters dybde for å unngå frost. Det blir fylt opp med singel rundt rørene og dette vil da fungere som ei stor dreneringsgrøft. Trolig bredde rundt 1 meter og ca høyde 0,5 meter. Det er også gravd drenering på åkren bak og i tillegg er det borret etter grunnvarme ved bolig som kan ha betydning for grunnvannstand. Legg merke til borrelengden, 41 meter forringsrør, gjenspeiler løsmasser før du kommer til fast grunn. Det vil si at det er betydelig med leirmasser i området.

(...)

Oppsummering

Drenering rundt huset er ikke årsak til skaden.

Hovedårsak til skaden er gravearbeider gjort i forbindelse med legging av ny vannledning. Gravegrøft vil fungere som en drenering av terrenget. Vannet fra dette går i kum som igjen går ut i ... elva. En medvirkende årsak er trykkbelastning av terrenget ved restaurering av uthus. Dette alene ville trolig ikke ført til skade isolert sett da terrenget er nedskalert på hele gårdsplassen. Men i sammenheng med senkning av grunnvannstand, vil dette også ha innvirkning da bæreevnen i leira mister kapasitet. Ut fra arbeidet som er gjort og med drenering av åker og grave arbeidene utført av kommune er grunnvannstand senket i hele området og dette er hovedårsak til skaden. Ut fra dette er kunde lite å laste for at skaden oppstår.

Skaden har oppstått plutselig og uforutsett. Det er alltid spenninger i en konstruksjon. Når sprekkdannelser kommer, avhenger av materialet evne til å ta opp spenninger. Når spenningene blir større en motstandskraften i byggematerialet blir det sprekkdannelser. Disse kommer over natten. Spenningen på bygningsdelen kan fortsette å vokse over tid og kan gjøre skaden større. Det er nevnt at det var sprekkdannelser i grunnmur ved legging av ny drenering rundt huset, dette er helt vanlig og det kommer slike svinn/setningsprekker i de fleste bygg. Disse er i utgangspunktet ufarlig.

For å unngå forvirring vedrørende drenering rundt huset og drenering av området.

Drenering rundt huset – Drenering rundt huset gjøres for å holde kjeller tørr. Dreneringen ligger ved banketten på huset og i enkelte tilfeller kan da grunnvannet stå rett under dette.

Drenering av området som vi snakker om her ligger dypere i terrenget slik at vannstanden under huset senkes. Da blir bæreevnen til leire svekket der huset står, og huset setter seg på nytt. Det kan også foregå

utvasking av masser når vann nivået synker.

Har boligens grunnmur vært av armert betong ville den trolig ha tålt påkjenningene som nå er påført, selv om gulvet fortsatt ville blitt skjevt. Leca blokker er et lett byggemateriale, billig og enkelt å bruke og ble foretrukket av mange hjemmebyggere, men tåler mindre endringer av spenninger og setninger før det får skader.

Sikrede la senere frem et referat datert 17.2.25 fra takstkonsulent H:

(...)

Hvis en skal bruke plutselig og uforutsett, og legge til grunn at skaden oppstår over natta. Så er det nettopp det som skjer.

Grunnmuren som er av leca blokker er ikke elastisk så når det er bygget seg opp nok krefter som den ikke klarer ta opp sprekker muren opp. Dette skjer selvfølgelig plutselig på lik linje som for eksempel, med at et gammel kobberrør som blir utsatt for korrosjon i mange år plutselig begynner å lekke en dag.

Det som derimot kan skje er at skaden påført leca steinen fortsette og utvider seg, slik at sprekken blir større, men en må fortsatt hevde at skaden oppsto plutselig og uforutsett og da uten forvarsel.

Å bevis dette medfører at alle må ta bilde av grunnmuren sin hver dag for å legge fram bevis om en slik hendelse skulle oppstå og det gjør de færreste. Men vi kan legge fram en film fra da grunnmur var oppgravd og ikke hadde disse skadene så når først kunde melder inn dette må vi ta som utgangspunkt at skaden kom over natten da han ikke hadde sett de dagen før. Sprekkene er så store at hvem som helst hadde sett de og ville kommentert de om de var der. Et har stort sett vært i huset hver dag og jobbet på det etter endt arbeidstid. Det er rett og slett umulig å ha oversett dette og at det har utviklet seg over tid som det hevdes.

(...)

Her er hele muren avbildet (hele muren er filmet) Det finnes ikke skader på den under utbedring av drenering. ... Ut fra dette er det grunn til å tro at (H), sin rapport som beskriver det riktige bilde av denne skaden.

Dette gir også forsikringstaker forklaring på at skadene oppsto fra den ene dagen til den andre troverdighet.

Ut fra dette mener vi at sekretariatet avslag på grunn av at skaden ikke har oppstått plutselig og uforutsett er feil.

Foretaket kunne ikke se at rapporten tilførte noe nytt til saken og opprettholdt avslaget.

Sikrede krever erstatning under bygningsforsikringen og anfører at skaden oppsto mellom 10. og 11.2.24. Den 10.2 var sikrede til stede, og da var grunnmuren hel. Den 11.2 var sikrede der igjen og oppdaget store sprekker i grunnmuren og kjellergulvet, noe som tyder på at skaden skjedde raskt. Det virker som at grunnen har sviktet totalt under huset.

Sikrede er enig i at skadene skyldes setninger som følge av bæreevnen i underlaget, der endret grunnvann har ført til utvasking av sedimenter i grunnen. Hovedårsaken til skadene er gravearbeid på naboeiendommen, som gir senket grunnvannstand, og kan derfor ikke benyttes som grunnlag for avslag. Dette støttes av avgjørelsen i FSN 4146. I sikredes sak er det også gravearbeid på naboeiendommene som er årsak til skadene. Sikrede har ikke hatt innvirkning på dette arbeidet og har derfor ikke hatt mulighet til å iverksette tiltak for å forhindre skaden. Unntaksbestemmelsen kan derfor ikke påberopes.

Forsikringsforetaket avviser ansvar. Skaden skyldes ikke jordskjelv. Foretaket har dermed avvist at skaden dekkes som en naturskade iht. vilkårenes pkt. 4.2. Finansklagenemnda har ikke mandat til å ta stilling til om skaden er å anse som en naturskade som faller innenfor lov om naturskadeforsikring eller ikke. For dette spørsmålet må sikrede sende klage til Statens Naturskadeordning.

Det er ikke dokumentert at skaden oppsto plutselig. N uttaler i takstrapporten at «[s]kaden har oppstått i løpet av noen måneder, en ser riss/sprekker at disse er av nyere dato». Skaden oppsto i

løpet av noen måneder, og ikke i løpet av et døgn slik kravet er iht. nemndspraksis. Også naturskadepoolens takstmann konkluderer med at skaden har utviklet seg over tid.

Uavhengig av om skaden har oppstått plutselig, er setningsskader unntatt under pkt. 4.6. H har også konkludert med at sprekkene i grunnmuren skyldes setninger. Han synes å mene at skaden har oppstått plutselig og uforutsett, dvs. sprekkdannelsene har skjedd over natten. Dette står i strid med hva både N og naturskadepoolens takstmann har vurdert. Uavhengig av om sprekkene har oppstått plutselig eller ikke, så er det uansett på det rene at de skyldes setninger.

Avgjørelsen i FSN 4146 er ikke relevant fordi vilkårene var forskjellig fra denne saken.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig under bygningsforsikringen.

Nemnda mener denne saken reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d) hvorefter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom «saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet» og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f). Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes «der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevisspørsmål», jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Det er fremlagt flere fagkyndige vurderinger om skadens utviklingstid. Rapporten fra N er uklar når det gjelder skadeårsaken, og den nevner flere faktorer som har bidratt, f.eks. dreneringsarbeid, bevegelser i grunnen og mangel på oppvarming under rehabiliteringen. Også endringer i grunnvannstanden og jordskjelv er nevnt som potensielle årsaker. Sprekkene og rissene beskrives som «av nyere dato», og det er angitt at «[s]kaden har *oppstått i løpet av noen måneder*». Dette tilsier en skadeutvikling over tid.

Ø forklarer at «[s]etningsskadene er store og *har utviklet seg over tid*», jf. e-posten av 29.2.24. Også dette tilsier at skadene har utviklet seg over tid.

Takstmann H vurderer derimot at «[s]kaden har oppstått plutselig og uforutsett».

Nemnda har ikke grunnlag for å vurdere hvilken sakkyndig vurdering som her gir den mest sannsynlige beskrivelsen av hendelsesforløpet. Dette spørsmålet bør belyses med muntlige forklaringer fra de sakkyndige i en hovedforhandling.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Saken avvises.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant) og Fanny Helle (forbrukerrepresentant).